

1. Achtergrondinformatie

De Wet Zorg en Dwang is in beginsel bedoeld voor mensen met dementie of een verstandelijke beperking aangezien zij volgens de wet als wilsonbekwaam worden gezien, maar kan tevens gelden bij NAH-problematiek gelden als wettelijk bepaald is dat zij wilsonbekwaam zijn. Kijkend naar de doelgroep van BuitenGewoon Raamsdonk, geldt de WZD dus voor het merendeel van de mannen van de senioren groep en voor enkele jeugdigen met WLZ-indicatie mits zij zijn gediagnosticeerd met VG. Voor het merendeel van de jeugd geldt de WZD in principe niet, maar zodra er een situatie ontstaat waar (acuut) onvrijwillige zorg nodig is, beland je in het spectrum van drang en dwang en dus in de werkingssfeer van de WZD. Vandaar dat BuitenGewoon Raamsdonk hier toch een beleid op moet voeren.

Zoveel mogelijk vrijwillig

De Wet zorg en dwang (Wzd) gaat uit van het principe 'nee, tenzij'. Dit betekent dat zorg voor mensen met een psychogeriatrische aandoening (bijvoorbeeld dementie) en mensen met een verstandelijke beperking op vrijwillige basis plaatsvindt, tenzij het vanwege een ernstig nadeel, niet kan. Altijd moet eerst geprobeerd worden de situatie met vrijwillige zorg (= met instemming of zonder verzet van de cliënt) op te lossen. Pas als dat niet mogelijk is, mag onvrijwillige zorg worden toegepast.

Laatste redmiddel

Toch zijn er situaties waarin onvrijwillige zorg nodig kan zijn voor het welzijn van de cliënt en/of omgeving van de cliënt. Soms kunnen mensen met dementie of een verstandelijke beperking niet inschatten wat goed voor hen is. Zorgverleners helpen bij die keuzes en houden rekening met veiligheid en kwaliteit van leven. Dat kan betekenen dat de vrijheid van mensen wordt beperkt. Als zorgverlener dien je daar zorgvuldig mee om te gaan en kiest er alleen voor als het echt niet anders kan. Het inzetten van zorg die iemand echt niet wil, is altijd een laatste redmiddel en wordt alleen als het echt niet anders kan of in een acute situatie incidenteel ingezet. En dan zo kort mogelijk en op de minst ingrijpende manier. Onder onvrijwillige zorg verstaan we:

- zorg waarmee een wilsonbekwame cliënt niet instemt;
- zorg waarmee de vertegenwoordiger van een wilsonbekwame cliënt niet instemt;
- zorg waarmee de vertegenwoordiger van een wilsonbekwame cliënt instemt maar waartegen de cliënt zich verzet.

Wat is verzet?

Niet alle cliënten kunnen zeggen of ze iets wel of niet willen. Daarom is het belangrijk dat je doorhebt wanneer iemand zich verzet tegen een maatregel. Ook al lijken de maatregelen die je neemt klein of onschuldig. Elk mens reageert op zijn eigen manier op situaties die hij niet prettig vindt. Dat is afhankelijk van zijn persoonlijkheid, culturele achtergrond, levensgeschiedenis of lichamelijke of psychologische gesteldheid.

Er is sprake van verzet als iemand met woorden, gebaren en/of door gedragsverandering aangeeft dat hij bezwaar heeft tegen de situatie waarin hij terecht is gekomen. Dat kan ook op een non-verbale manier door uitingen van pijn, jammeren of kreunen, aanspannen van spieren, verkramping, slaan en schoppen of wegduwen. Dit is voor de cliënt vaak de enige manier om duidelijk te maken dat hij het ergens niet mee eens is. Als begeleider kun je hier pas goed op reageren als je weet en begrijpt waar het verzet vandaan komt. Let daarom goed op verzet of probleemgedrag dat je waarneemt tijdens het begeleiden van de cliënt.

Ieder verzet moet serieus genomen worden en is aanleiding om te beoordelen of hetgeen waartegen de cliënt zich verzet misschien achterwege kan blijven en/of er wellicht alternatieven beschikbaar zijn waartegen de cliënt zich niet verzet. Als een wilsonbekwame cliënt zich duidelijk en herhaaldelijk verzet tegen een bepaalde vorm van zorg dan zijn daar consequenties aan verbonden: de zorgverlening mag alleen voortgezet worden op basis van het stappenplan voor onvrijwillige zorg. Dit geldt ook als de eerste vertegenwoordiger met de zorg heeft ingestemd en ongeacht welke vorm van zorg het betreft. Advies is om bij twijfel over het gedrag uit te gaan van verzet.

Wat is ernstig nadeel?

We spreken van ernstig nadeel (of een aanzienlijk risico daarop) als:

- de cliënt zichzelf of anderen in levensgevaar brengt;
- de cliënt zichzelf of anderen ernstig lichamelijk letsel toebrengt;
- de cliënt zichzelf of anderen ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade toebrengt;
- de cliënt zichzelf of anderen ernstig verwaarloost of maatschappelijk ten onder gaat;
- de ontwikkeling van de cliënt ernstig verstoord is of hij andermans ontwikkeling ernstig verstoort;
- de veiligheid van de cliënt wordt bedreigd, al dan niet onder invloed van een ander;
- het gedrag van de cliënt zo hinderlijk is dat het agressie van anderen oproept;
- de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

2. Wat betekent de WZD voor BuitenGewoon Raamsdonk?

Geen onvrijwillige zorg

BuitenGewoon Raamsdonk biedt kleinschalige zorg waar oog is voor en rekening wordt gehouden met de wensen en (on)mogelijkheden van de cliënt. Uitgangspunt is dat er GEEN onvrijwillige zorg wordt geboden en de wensen van de cliënt en/of vertegenwoordiger voorop staan. Ieder mens heeft het recht om in vrijheid te leven en eigen keuzes te maken. Dit geldt ook voor de doelgroep van BuitenGewoon Raamsdonk. Ze hebben weliswaar zorg en ondersteuning nodig, maar dat is zorg waar ze zelf mee instemmen. Daar maakt BuitenGewoon samen met de cliënt en - vertegenwoordiger afspraken over tijdens aanmelding e/o intake.

Op basis van onze missie en visie en uitgaande van bij 12 jaar ervaring is het uitgangspunt dat BuitenGewoon nooit onvrijwillige zorg levert. Alle begeleiding die we bieden is vrijwillig van karakter. Slechts in een noodsituatie waarbij er direct een acuut gevaar (ernstig nadeel) dreigt voor de veiligheid of gezondheid van een deelnemer of andere aanwezige personen zijn er situaties denkbaar waarbij we zouden moeten ingrijpen en er sprake zou kunnen zijn van verzet. Echter is deze altijd eenmalig of zeer tijdelijk van aard en valt dit niet onder de WZD. Zodra dergelijke incidenten vaker voorkomen en hierover structurele afspraken gemaakt moeten worden in het kader van de WZD, betekent dit dat betreffende deelnemer niet past binnen de doelgroep van BuitenGewoon en zullen we samen met deelnemer en vertegenwoordiger op zoek gaan naar een passend alternatief.

Vooraf uitsluiten

Nog meer dan voorheen, is het dus noodzakelijk om tijdens het aanmeldproces inzichtelijk te krijgen of er voor de betreffende deelnemer onvrijwillige zorg nodig is. Indien er voor een deelnemer van BuitenGewoon buiten de inmenging van BuitenGewoon om een maatregel in het kader van de WZD is ingesteld, zullen we tijdens de aanmelding of intake bepalen of dit past binnen de werkwijze van BuitenGewoon Raamsdonk en of we iemand in zorg kunnen nemen. Bovendien zullen we met ingang van 01-01-2022 de cliënt(vertegenwoordiger) via het zorgplan akkoord laten gaan met zowel de huisregels als het beleid rondom de WZD, zodat het ook voor hen duidelijk is dat de zorg bij BuitenGewoon altijd vrijwillig is en waar de grenzen hiervan liggen.

Kijken naar onze doelgroep, geldt de WZD vooral voor de groep senioren mannen met geheugenproblematiek (dementie en NAH). Voor de jeugdigen met ASS/ADHD en aanverwante sociaal emotionele problematieken geldt de WZD niet, maar zou er wel sprake kunnen zijn van handelen waarbij er sprake is van verzet in acute situaties. Hierbij valt te denken aan een jeugdige die zo overprikkeld is dat deze agressief wordt jegens anderen of weggelooptgedrag vertoont, waardoor de begeleiding vanwege "ernstig nadeel" de afweging dient te maken om te handelen ondanks het verzet. Kijkend naar ons beleid t.a.v. de WZD, zien we dit als eenmalig/incidenteel. Zodra er herhaling optreedt, stopt de zorg na 3 incidenten (tijdelijk) en gaan we in gesprek met de cliëntvertegenwoordiger en andere betrokkenen of we het binnen vrijwillige zorg kunnen oplossen of samen op zoek gaan naar een beter passend alternatief.

Overigens hebben we wel eens te maken met beginnend verzet van deelnemers, maar doorgaans kunnen we met een rust/time-out moment, grapje of een alternatief onvrijwillige inzet voorkomen. Het verzet heeft veelal te maken met 1 van onderstaande onderwerpen:

- Weigeren medicatie in te nemen
- Niet willen eten/drinken.
- Niet willen afgeven van mobiele apparatuur op momenten dat dit gewenst is.
- Niet naar het toilet willen gaan
- Niet luisteren naar opdracht/aanwijzing begeleiding of het niet willen volgen van het programma
- Niet op het terrein willen blijven/ weggelooptgedrag vertonen
- Agressief gedrag vertonen

Consequentie:

Mocht het aanbieden van een rust-/time-moment, een alternatief of een grapje niet werken om binnen vrijwillige zorg te blijven, dan zullen we contact opnemen met de cliëntvertegenwoordiger en gaat de cliënt naar huis. Mocht er acuut ernstig nadeel dreigen, dan zullen we ondanks mogelijk verzet eenmalig ingrijpen en dit als incident rapporteren middels een MIC-melding. Na 3 vergelijkbare MIC-meldingen, stopt de zorg (tijdelijk) en gaan we in overleg om te bepalen of we het binnen het vrijwillige kader kunnen oplossen of gaan op zoek naar een beter passend alternatief.

Dit betekent dat BuitenGewoon Raamsdonk verder geen maatregelen hoeft te treffen in het kader van de WZD.